

72.03(477)
Б29

bauhaus zaporizh zh i a

Zaporizhzhia Modernism and Bauhaus School:
Universality of Phenomena
Problems of Preserving Modernist Heritage

Запорізький модернізм і школа Баугауз:
Універсальність явищ
Проблеми збереження модерністської спадщини

Edited and compiled by Ievgeniia Gubkina
Загальна редакція та упорядкування Євгенії Губкіної

До сторіччя Баугаузу

On the 100th anniversary of the Bauhaus

BAUHAUS— ZAPORIZHZHIA

Zaporizhzhia Modernism and Bauhaus School:
Universality of Phenomena

Problems of Preserving
Modernist Heritage

Edited and compiled by levgeniia Gubkina

Kharkiv
2018

Generalkonsulat
der Bundesrepublik Deutschland
Donezk / Dienstsitz Dnipro

БАУГАУЗ — ЗАПОРІЖЖЯ

Запорізький модернізм і школа Баугауз:
Універсальність явищ

Проблеми збереження
модерністської спадщини

Загальна редакція та упорядкування Євгенії Губкіної

Харків
2018

Генеральне консульство
Федеративної Республіки Німеччина
Донецьк / офіс Дніпро

УДК УДК 72.036/. 038.16(477.64+430) "192/193"(063)
У59

Баугауз — Запоріжжя.

У59 Запорізький модернізм і школа Баугауз: Універсальність явищ.
Проблеми збереження модерністської спадщини / заг. ред. та упоряд.
Є. І. Губкіної. — Х.:ТОВ«Діса Плюс» 2018. — 512с.: іл.

Bauhaus — Zaporizhzhia.

Zaporizhzhia Modernism and Bauhaus School: Universality of Phenomena.
Problems of Preserving Modernist Heritage / edited and compiled
by Ievgeniia I. Gubkina. — Kharkiv: LLC Disa Plus, 2018. —512 p.: il.

ISBN 978-617-7645-32-9

У збірці представлено матеріали конференції, що пройшла 19—20 листопада 2017 року в Запоріжжі та була організована Генеральним консульством Федеративної Республіки Німеччина у Донецьку (офіс Дніпро) в партнерстві з ГО Urban Forms Center, Галереєю сучасного мистецтва Вараннік та професором Томасом Флієрлом (Німеччина). Конференція мала науково-практичний характер, у її фокусі — проблеми дослідження і збереження архітектурної спадщини міжвоєнного модернізму (1920—1930-ті роки). Автори, серед яких як науковці, так і чиновники, активісти, архітектори, зверталися до зв'язку між явищами міжвоєнного модернізму в різних країнах Західної та Східної Європи (з особливою увагою до спадщини архітектурної школи Баугауз і конструктивізму Запоріжжя), практик збереження пам'яток модернізму в Німеччині, Україні та світі, юридичних та технічних проблем, що виникають у цій галузі, шляхів адвокації, популяризації та захисту архітектурної спадщини тощо.

Збірку призначено для істориків архітектури, архітекторів, реставраторів, культурологів, мистецтвознавців, істориків, міських активістів, працівників державних органів та органів місцевого самоврядування з архітектури, будівництва та охорони культурної спадщини, а також читачів, які цікавляться проблемами дослідження і збереження архітектури модернізму.

This collection represents the proceedings of the Conference held in Zaporizhzhia on November 19-20,2017, organized by the Consulate General of the Federal Republic of Germany in Donetsk (Dnipro office) in cooperation with the NGO Urban Forms Center, the contemporary art gallery Barannik, and Professor Thomas Flierl (Germany). The research-to-practice conference was focused on research and preservation issues of the inter-war modernist architectural heritage (1920s and 1930s). Authors, among which were scientists as well as officials, activists, and architects, addressed the relationship between the phenomena of inter-war modernism in various countries of Western and Eastern Europe (with special attention to the heritage of the Bauhaus architectural school and constructivism of Zaporizhzhia), practices of modernism heritage conservation in Germany, Ukraine and the world, emerging legal and technical issues, ways of advocacy, popularization and protection of architectural heritage, etc.

This collection is aimed at architectural historians, architects, conservator-restorers, culturologist, art critics, historians, urban activists, personnel of state and local self-government agencies in the field of architecture, civil engineering and protection of cultural heritage, and any reader interested in research and preservation issues of modernist architecture.

УДК 72.036/.038.16(477.64+430)"192/193"(063)

Публікацію підготовлено за фінансової підтримки
Генерального консульства Федеративної Республіки Німеччина в Донецьку (офіс Дніпро)

The publication is financially supported by
Consulate General of the Federal Republic of Germany in Donetsk (Dnipro office)

Думки, які висловили автори у своїх статтях, не обов'язково відображають позицію
Генерального консульства Федеративної Республіки Німеччина в Донецьку (офіс Дніпро)
або ГО «Urban Forms Center» і публікуються під їхню особисту відповідальність

The opinions expressed by the authors in their articles do not necessarily reflect the position
of the Consulate General of the Federal Republic of Germany in Donetsk (Dnipro office)
or NGO Urban Forms Center and are published on their personal responsibility

Редакційна колегія: Є. І. Губкіна, А. О. Боженко, Д. В. Сисоєв

Дорадча рада: Т. Флієрл, С. І. Гірік, П. П. Кравчук

Editorial board: levgeniia Gubkina, Anastasia Bozhenko, Dmytro Sysoiev

Advisory board: Thomas Flierl, Serhiy Hirik, Pavlo Kravchuk

- © Збірка: Генеральне консульство Федеративної Республіки Німеччина в Донецьку (офіс Дніпро),
Urban Forms Center, 2018
- © Статті: автори
- © Губкіна Є. І., загальна редакція та упорядкування, 2018
- © Переклади: Urban Forms Center, 2018
- © "DniproHES: America on the Dnieper (Dnipro)", Princeton University Press, Rodney Livingstone, 2018;
in licence of Verlag C. H. Beck and Karl Schögel; excerpt from book „Das sowjetische Jahrhundert.
Archäologie einer untergegangenen Welt“. Verlag C. H. Beck, München 2017
- © Український переклад «Dnjeprogos: Amerika am Dnjepr» з книги Карла Шльогеля
«Das sowjetische Jahrhundert. Archäologie einer untergegangenen Welt»
видавництва С. Н. Века, Юрій Сосна, під ред. Є. І. Губкіної, 2018
- © Кулик В. О., дизайн і верстка, 2018
- © Лобач Н. В., обкладинка, колажі, 2018
- © For the collection: Consulate General of the Federal Republic of Germany in Donetsk (Dnipro office).
Urban Forms Center, 2018
- © For the articles: Authors
- © levgeniia Gubkina, editing & compiling, 2018
- © For translations: Urban Forms Center, 2018
- © "DniproHES: America on the Dnieper (Dnipro)", Princeton University Press, Rodney Livingstone, 2018;
in licence of Verlag C. H. Beck and Karl Schögel; excerpt from book „Das sowjetische Jahrhundert.
Archäologie einer untergegangenen Welt“ Verlag C. H. Beck, München 2017
- © Ukrainian translation of «Dnjeprogos: Amerika am Dnjepr» from Karl Schögel's book
«Das sowjetische Jahrhundert. Archäologie einer untergegangenen Welt»
published by C. H. Beck, Yuriy Sosna, edited by levgeniia Gubkina, 2018
- © Vladyslav Kulyk, design & layout, 2018
- © Nataliya Lobach, cover & collages, 2018

ISBN 978-617-7645-32-9

Зміст

Вступні слова	
<i>Вольфганг Мьоссінгер</i>	14
<i>Володимир Буряк</i>	18
<i>Зьорен Хербст</i>	20
<i>Наталія Лобач</i>	26
Передмова	
<i>Томас Флієрл</i>	28
Від упорядниці	
<i>Євгенія Губкіна</i>	36
Розділ 1. Ключові статті	
<i>Карл Шльогель</i> Дніпрогес: Америка на Дніпрі	49
<i>Томас Флієрл</i> Баугауз та конструктивізм. Міжнародний фронт сучасної архітектурну міжвоєнний період	75
<i>Павло Кравчук</i> Міжвоєнний модернізм в Запоріжжі: віхи історії	98
Розділ 2. Історія і теорія	
<i>Євгенія Губкіна</i> Вступ до розділу	120
2.1. Питання трансформації розуміння спадщини міжвоєнного модернізму.	
Методи вивчення спадщини міжвоєнного модернізму	
<i>Йорг Хаспел</i> Берлінські житлові комплекси епохи модернізму: як зберегти об'єкти Світової спадщини	125
<i>Олена Мокроусова</i> Вивчення і охорона архітектурної спадщини Києва 1920–1930-х років: проблеми і досягнення	159
<i>Ксенія Литвиненко</i> Три реставрації бібліотеки Альваро Аалто: домовляючись про минуле в спірному прикордонні	187
<i>Павло Кравчук</i> Проблеми рецепції спадщини запорізького міжвоєнного модернізму	200
<i>Тимур Вахітов</i> Творчість братів Весніних в контексті проектних методів інтернаціонального руху	223
<i>Владислав Берковський</i> Запоріжжя у кінодокументах ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного	234

2.2. Варіативність і універсальність східноєвропейського й українського міжвоєнного модернізму	
<i>Власта Лоутоцька</i> Архітектура міжвоєнного періоду в Брно. Робота Методологічного центру модерної архітектури в Брно, вілла Стясни	241
<i>Юлія Богданова</i> Архітектура міжвоєнного Львова. Від комунального будівництва до житла в стилі «люкс»	261
<i>Міхал Пшчулковський</i> Польська шкільна архітектура міжвоєнних років — архітектурна цінність і проблеми збереження	272
Розділ 3. Практика	
<i>Євгенія Губкіна, Катерина Кублицька</i> Вступ до розділу	286
3.1. Проблеми збереження та реставрації спадщини в Україні	
<i>Олена Мокроусова</i> Практичний досвід ведення державного обліку пам'яток (на прикладі м. Києва)	295
3.2. Міжнародний і український досвід реставрації та охорони об'єктів спадщини	
<i>Вінфрід Бренне</i> Практичні питання та досвід охорони пам'яток на прикладі Берлінських житлових комплексів епохи модернізму	311
<i>Володимир Новгородов</i> Особливості реставрації архітектурних пам'яток 1920—1930-х років на прикладі будинку Державної промисловості в Харкові	330
<i>Оксана Чабанюк</i> Житлова забудова і спадщина конструктивізму в Харкові: відновити або «забути»?	337
<i>Світлана Біленкова</i> Оберігаючи видатні міста світу (з досвіду пам'яткоохоронної справи у Чернівцях)	351
3.3. Практичні аспекти збереження спадщини модернізму в Запоріжжі	
<i>Віктор Шокарев</i> Науково-технічні проблеми будівництва в складних інженерно- геологічних умовах (на прикладі Шостого селища в Запоріжжі)	370
<i>Олександр Харлан</i> Вплив архітектурних і містобудівних об'єктів міжвоєнного модернізму на результати визначення меж та режимів використання історичних ареалів, зон охорони пам'яток м. Запоріжжя	385

Розділ 4. Активізм

Євгенія Губкіна

Вступ до розділу 398

4.1. Пам'яткоохоронна діяльність

Катерина Кублицька, Олена Купіна, Олена Рофе-Бекетова

Закон на захисті культурної спадщини України 403

4.2. Впровадження міжнародних проектів співпраці у сфері реставрації

Тетяна Балукова

Програми співфінансування реставрації архітектурних елементів
у межах проекту «Муніципальний розвиток та оновлення
старої частини міста Львова» 414

Зоя Панова

Досвід роботи архітектурно-будівельної компанії «PORTAL-21»
з відновлення історичних будівель початку ХХ століття 419

4.3. Від адвокації й популяризації до вивчення й захисту — досвід активістів в Україні та світі

Наталія Мелікова

Конструктивістський проект 424

Бен Бушфельд

Активізація громадянського суспільства та просвітницькі проекти
у селищі «Підкова» в Берліні 429

Константин Гудков, Александр Дуднев

Збереження спадщини модернізму: погляд мешканців. Особистий досвід —
будинок РЖБКТ «Оброббуд» (1931) у Басманному тупику (Москва) 443

Ліна Дегтярьова, Олег Олашин

Ужгородський міжвосьний модернізм та проблематика його збереження 453

Семен Широкин

Проблеми збереження української архітектури постконструктивізму 464

Розділ 5- Партиципація

5.1. Партиципативний проект «Моє Соцмісто»

Яна Брик, Юлія Знаткова

Ти живеш у Легенді 477

5.2. Воркшоп для студентів з Німеччини й України

Вера Хайнеманн

Знайомство з П'ятим кварталом Соцміста в Запоріжжі, Україна 483

Світлана Смоленська

Внесок молоді в збереження спадщини:
студентський воркшоп у Запоріжжі 493

Додатки

Резолюція 507

Contents

Opening Words

<i>Wolfgang Mössinger</i>	14
<i>Volodymyr Buryak</i>	18
<i>Sören Herbst</i>	20
<i>Nataliya Lobach</i>	26

Preface

<i>Thomas Flierl</i>	28
----------------------------	----

Editor's Note

<i>Ievgeniia Gubkina</i>	36
--------------------------------	----

Section 1. Keynote Papers

<i>Karl Schlögel</i> DniproHES: America on the Dnieper (Dnipro)	49
<i>Thomas Flierl</i> Bauhaus and Constructivism. International Front of Modern Architecture in Interwar Period	75
<i>Pavlo Kravchuk</i> The Interwar Modernism in Zaporizhzhia: Milestones of History	98

Section 2. History and Theory

<i>Ievgeniia Gubkina</i> Introduction to the Section	120
---	-----

2.1. Issues of transforming the perception of the inter-war modernist architectural heritage. Methods for study of the inter-war modernist heritage

<i>Jörg Haspel</i> Berlin Modernism Housing Estates: How to Preserve a World Heritage Site	125
<i>Olena Mokrousova</i> Studying and Protecting Kyiv Architectural Heritage of the 1920S-1930S: Problems and Achievements	159
<i>Ksenia Litvinenko</i> Three Restorations of Alvar Aalto Library: Negotiating the Past in the Contested Borderland	187
<i>Pavlo Kravchuk</i> Problems of Reception of Zaporizhzhia Interwar Modernist Heritage	200
<i>Timur Vahitov</i> Vesnina Brothers' Creative Work in the Context of International Movement Design Methods	223
<i>Vladyslav Berkovski</i> Zaporizhzhia in Cinedocuments of the Central State CinePhotoPhono Archives of Ukraine named after H. Pshenychny	234

2.2. The variability and universality of inter-war East European and Ukrainian Modernism

Vlasta Loutocká

Interwar Architecture in Brno. Methodological Centre
for Modern Architecture in Brno, Villa Stiassni 241

Yuliya Bohdanova

Architecture of Interwar Lviv.
From Communal Construction to Housing in “Lux” Styleg 261

Michał Pszczółkowski

Polish School Architecture of Interwar Years-
Architectural Value and Problems of Protection 272

Section 3. Practice

Ievgeniia Gubkina, Kateryna Kublytska

Introduction to the Section Z86

3.1. Problems of preservation and conservation of heritage in Ukraine

Olena Mokrousova

State Recording of Heritage Objects:
Practical Experience (Kyiv as Case in Point) 295

3.2. International and Ukrainian experience of conservation and protection of heritage objects

Winfried Brenne

Practical Issues and Experience in Heritage Protection
on the Example of Berlin Modernism Housing Estates 311

Volodymyr Novgorodov

Features of Conserving of Architectural Landmarks of the 1920S-1930S
(House of State Industry in Kharkiv as Case in Point) 330

Oksana Chabanyuk

Kharkiv Constructivism-era
Heritage and Housing Development: to Renovate or to Forget?..... 337

Svitlana Bilenkova

Protecting Prominent Cities in the World
(on the Experience of Work on Heritage Protection in Chernivtsi) 351

3.3. Practical aspects of preservation of modernist heritage in Zaporizhzhia

Viktor Shokarev

R&D Issues of Construction in Complex Engineering and Geological Conditions
(Sixth Settlement in Zaporizhzhia as Case in Point) 370

Oleksandr Kharlan

The Influence of Interwar Modernism Architectural and Urban Planning Objects
on the Results of Determining Boundaries and Usage Modes of Historic Areas
and Heritage Protection Zones in Zaporizhzhia 385

Section 4- Activism

<i>Ievgeniia Gubkina</i>	
Introduction to the Section	398
4.1. Heritage protection activities	
<i>Kateryna Kublytska, Olena Kupina, Olena Rofe-Beketova</i>	
The Law on the Protection of Cultural Heritage of Ukraine	403
4.2. Implementation of international cooperation projects in the field of conservation	
<i>Tetyana Balukova</i>	
Programs of Co-financing the Architectural Elements Restoration Within the Project "Municipal Development and Renovation of the Old Part of Lviv"	414
<i>Zoya Panova</i>	
Experience of PORTAL-21 Architectural and Construction Company in Restoration of Historic Buildings of the Early 20 th Century.....	419
4.3. From advocating and popularization to research and protection: the experience of activists in Ukraine and the world	
<i>Natalia Melikova</i>	
The Constructivist Project	424
<i>Ben Buschfeld</i>	
Activation of Civil Society and Awareness-rising Projects in Horseshoe Estate in Berlin	429
<i>Konstantin Gudkov, Alexander Dudnev</i>	
Preserving Modernist Heritage: Residents View. Personal Experience- RZhSKT House "Obrabstroy" (1931) in the Basmanny Tupik (Moscow)	443
<i>Lina Degtiarova, Oleg Olashyn</i>	
Uzhhorod Interwar Modernism and Issues of its Conservation	453
<i>Semen Shyrochyn</i>	
Problems of Ukrainian Postconstructivist Architecture Preservation	464
Sections. Participation	
5.1. Participatory project "My Sotsmisto"	
<i>Yana Bryk, Julya Znatkova</i>	
You Live in Legend	477
5.2. Workshop for students from Germany and Ukraine	
<i>Vera Heinemann</i>	
Approaching the 5 th Quarter of the Socgorod in Zaporizhzhia, Ukraine	483
<i>Svitlana Smolenska</i>	
The Contribution of Youth to Preservation of Heritage: the Students' Workshop in Zaporizhzhia	493
Appendices	
Resolution	507